

**IZVJEŠTAJ
O ZADOVOLJSTVU GRAĐANA USLUGAMA
KOJE SU U NADLEŽNOSTI JLS
U OBLASTI ZAŠTITE OKOLIŠA**

Ilijaš, 2024. godina

UVOD

Anketiranje građana i građanki Općine Ilijaš je provedeno kao aktivnost unutar projekta Općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja (MEG), kojeg finansiraju Vlade: Švicarske, Švedske i Češka Razvojna Agencija, a provodi Razvojni program Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP BiH) u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave (JLS), u cilju procjene stepena zadovoljstva građana i građanki uslugama koje su u nadležnosti JLS u oblasti zaštite okoliša.

Cilj anketiranja bio je da se dobivenim rezultatima provedenog istraživanja stekne jasnija slika o mišljenju javnosti o tome koji su najveći problemi u zaštiti okoliša u Općini Ilijaš, koji bi donosioci odluka u ovoj oblasti trebalo da imaju u vidu u procesu definisanja budućih pravaca djelovanja i kreiranja politika iz oblasti zaštite okoliša.

Anketiranje je izvršeno u periodu 23.01.2024. - 06.02.2024. godine.

Anketni upitnik je distribuiran građanima putem web stranice Općine Ilijaš putem koje je bio omogućen pristup on line upitniku.

Anketni upitnik za istraživanje javnog mišljenja o zadovoljstvu građana uslugama koje su u nadležnosti JLS u oblasti zaštite okoliša sadržavao je set demografskih pitanja, mišljenje i ocjene stanja različitih prirodnih resursa i komponenti okoliša, identifikaciju najznačajnijih okolišnih prijetećih i problema u Općini Ilijaš, prijedloge mjera za moguća rješenja prepoznatih problema u okolišu, te očekivanja građana od nadležnih za zaštitu okoliša u Općini Ilijaš u rješavanju problema od lokalnog značaja.

Na on-line anketni upitnik odgovorilo je 60 građana Općine Ilijaš.

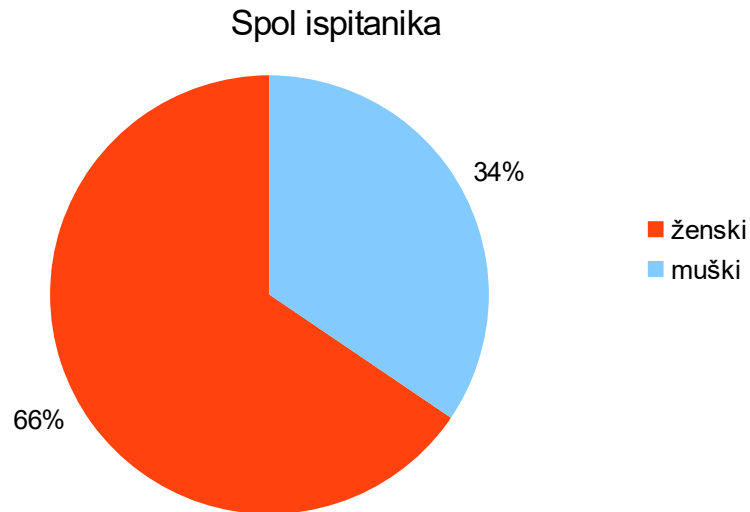
Zbir zadovoljnih i nezadovoljnih ispitanika ne iznosi uvijek 100%, jer se jedan dio ispitanika izjasnio da ne zna ili nije dovoljno upoznat.

Stručna obrada ankete:

Belma Avdić-Huseinović, MA turizma i zaštite životne sredine
Stručni saradnik za zaštitu okoliša

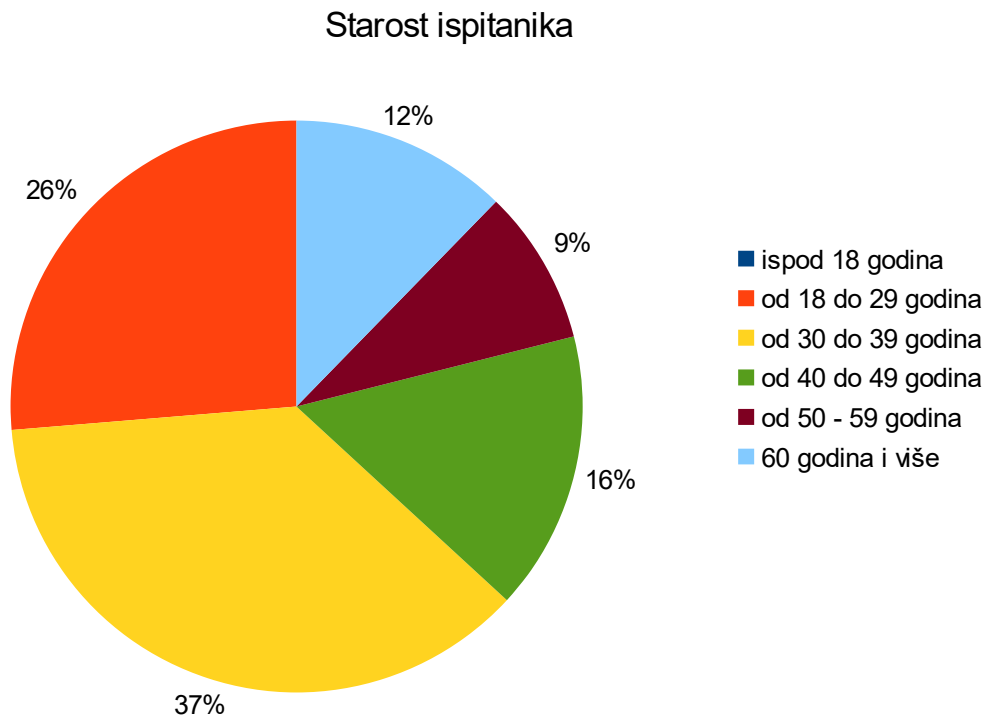
U nastavku slijede rezultati anketiranja građana:

Grafikon 1: Spol ispitanika

Od ukupnog broja ispitanika, 66 % ispitanika su ženskog, a 34% ispitanika su muškog spola.

Grafikon 2: Starost ispitanika

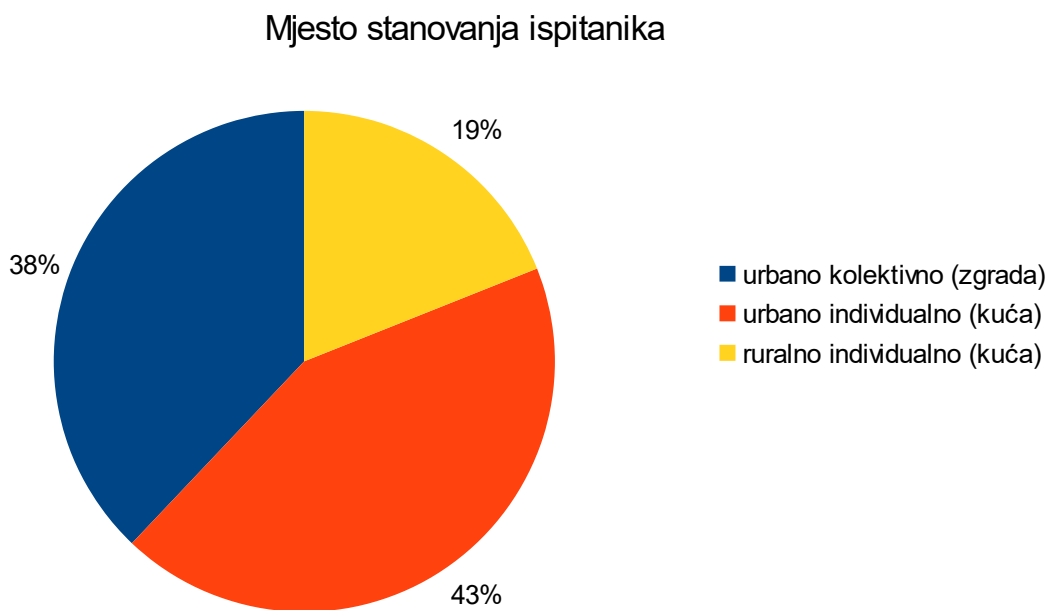
U istraživanje su uključene osobe čija je životna dob svrstana u 6 skupina. Najveći procent ispitanika je u dobi od 30 do 39 godina, odnosno njih 37 %. Potom slijede ispitanici u dobi od 18 do 29 godina (26 %), ispitanici u dobi od 40 do 49 godina (16 %), 60 godina i više (12 %), dok je najmanji broj ispitanika u dobi od 50 do 59 godina, odnosno 9 %.

Grafikon 3: Obrazovanje ispitanika

U pogledu stepena obrazovanja, od ukupno 60 ispitanika koji su odgovorili na anketni upitnik, 41 ispitanik odnosno njih 71 % ima završen fakultet ili višu školu, 15 ispitanika odnosno 26 % ima završenu srednju školu i 3 % njih odnosno 2 ispitanika su učenici ili studenti.

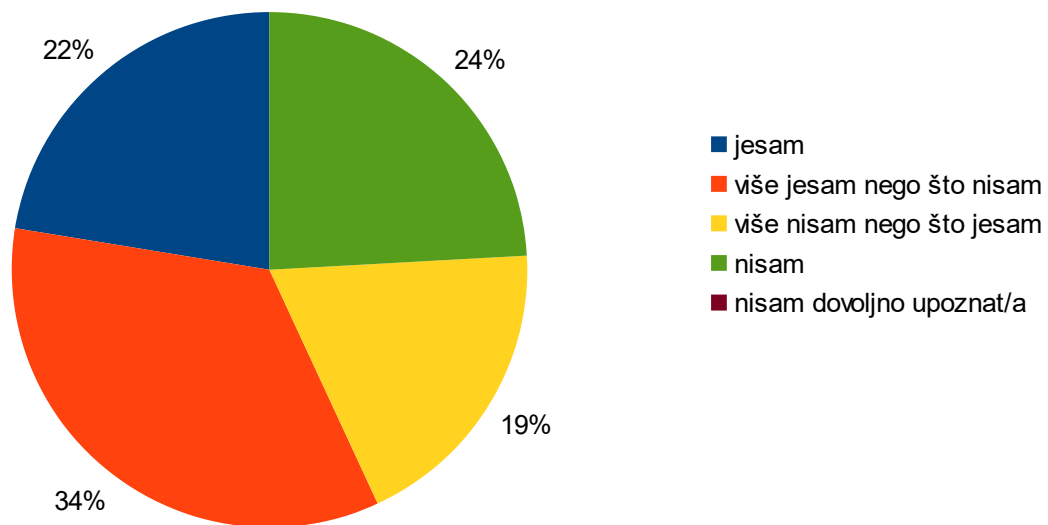
Grafikon 4: Mjesto stanovanja ispitanika

Najveći broj ispitanika odnosno njih 47 živi u urbanom području Općine Ilijaš, od čega 43 % živi u individualnim kućama, a 38 % u stambenim zgradama. 11 ispitanika, odnosno njih 19 % živi u ruralnom području.

Grafikon 5: Trenutačno stanje okoliša u Općini Ilijaš po mišljenju građana

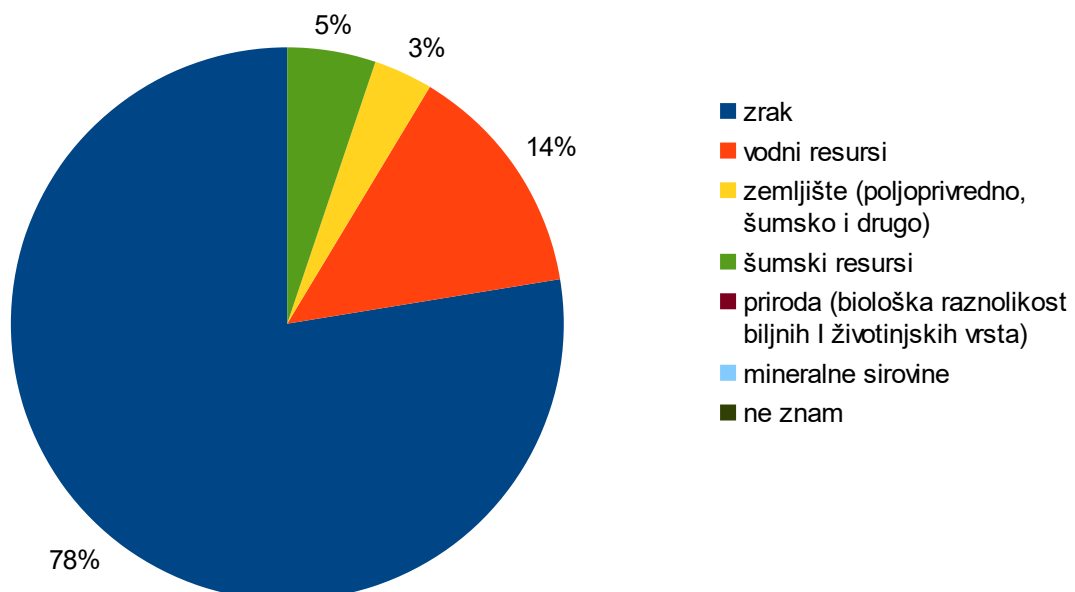
Jeste li zadovoljni stanjem okoliša u Vašoj općini?

Na pitanje "Jeste li zadovoljni stanjem okoliša u Vašoj općini?" 20 ispitanika, odnosno 34% je odgovorilo "više jesam nego što nisam", njih 13 odnosno 22% je zadovoljno stanjem okoliša u Općini Ilijaš, 19% ispitanika je odgovorilo "više nisam nego što jesam" i 14 ispitanika (24%) nije zadovoljno stanjem okoliša u Općini Ilijaš.

Grafikon 6: Ugroženost prirodnih resursa u Općini Ilijaš

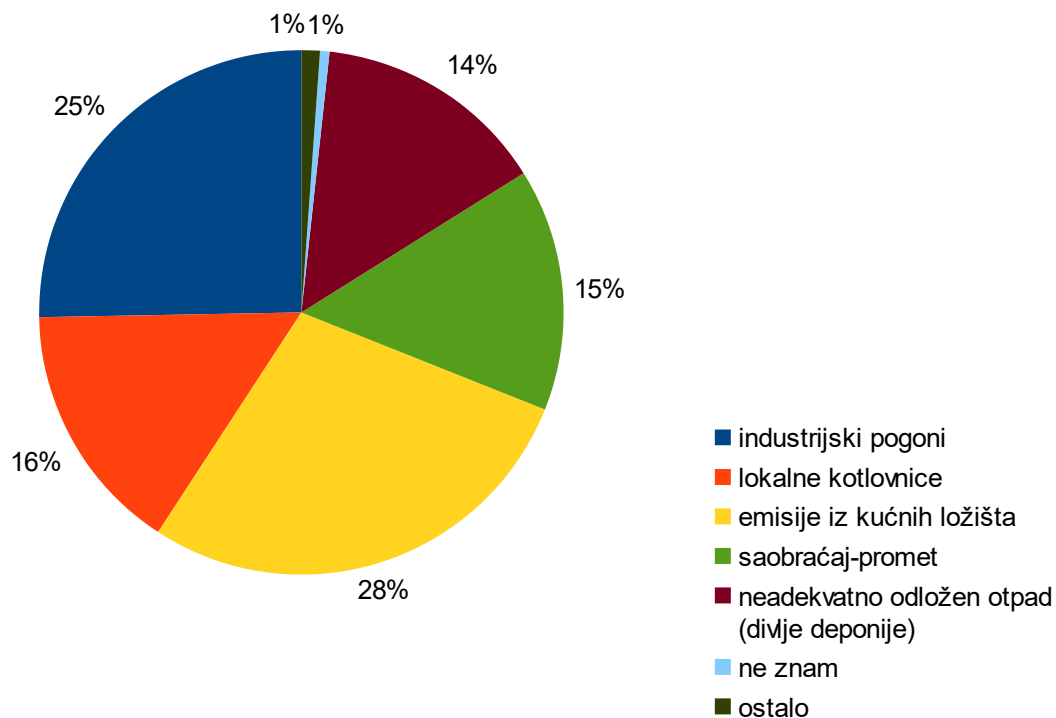
Koji prirodni resurs je najviše ugrožen u Vašoj općini?

Zanimljivi su rezultati ankete koji se tiču mišljenja građana o ugroženosti prirodnih resursa u Općini Ilijaš. Čak 78% ispitanika je navelo zrak kao prirodni resurs koji je najviše ugrožen, potom slijedi vodni resursi za koje 8 ispitanika, odnosno njih 14% smatra da su trenutno najugroženiji, 5% ispitanika je navelo šumske resurse, a 3% ispitanika zemljište kao najugroženiji prirodni resurs na području Općine Ilijaš.

Grafikon 7: Glavni zagađivači okoliša u Općini Ilijaš

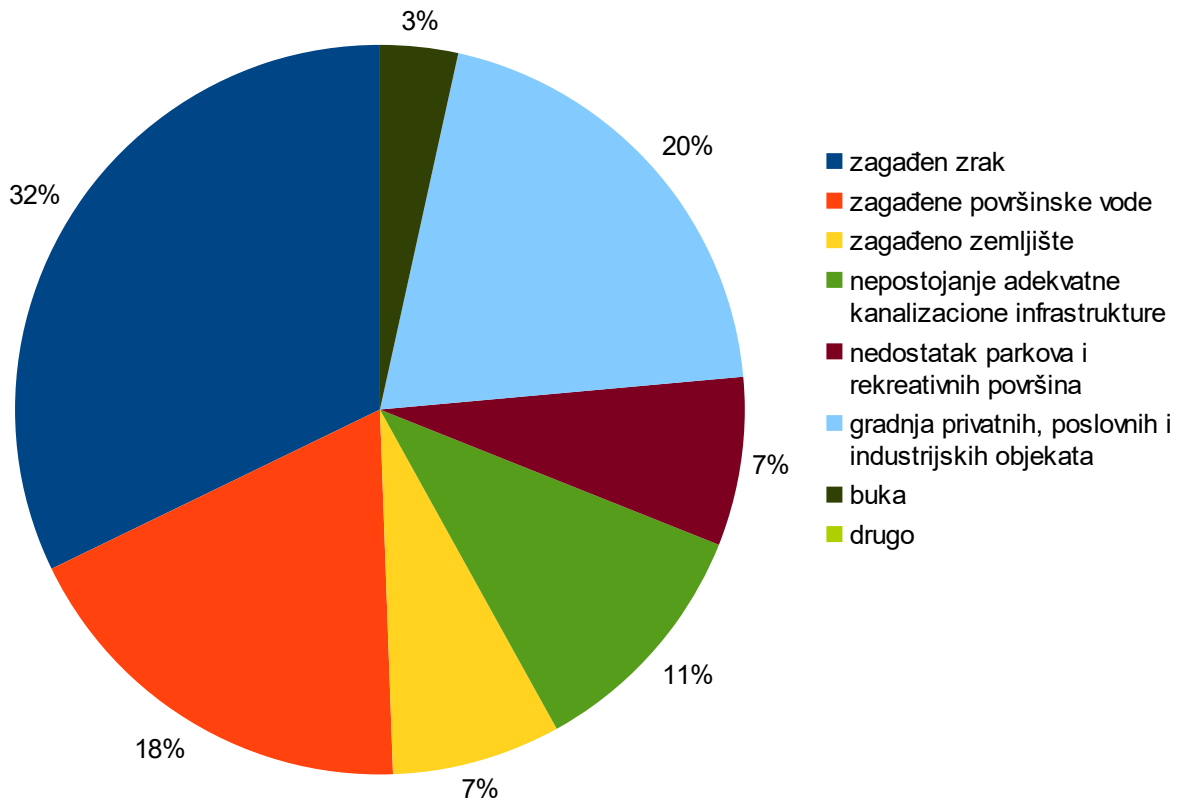
Po Vašem mišljenju, ko najviše zagađuje okoliš?

Kao odgovor na pitanje ko najviše zagađuje okoliš, dato je 6 prijedloga, uz mogućnost davanja 3 odgovora. 28 % ispitanika smatra da su to emisije iz kućnih ložišta, 25 % ispitanika navelo je industrijske pogone, dok je 16 % ispitanika, odnosno njih 27 navelo lokalne kotlovnice kao najveće zagađivače. Na četvrtom mjestu kao najveći zagađivač istaknut je saobraćaj, te neadekvatno odložen otpad (divlje deponije) za koje se opredijelilo 25 ispitanika ili 14 %.

Grafikon 8: Najveće okolišne prijetnje u Općini Ilijaš po mišljenju građana

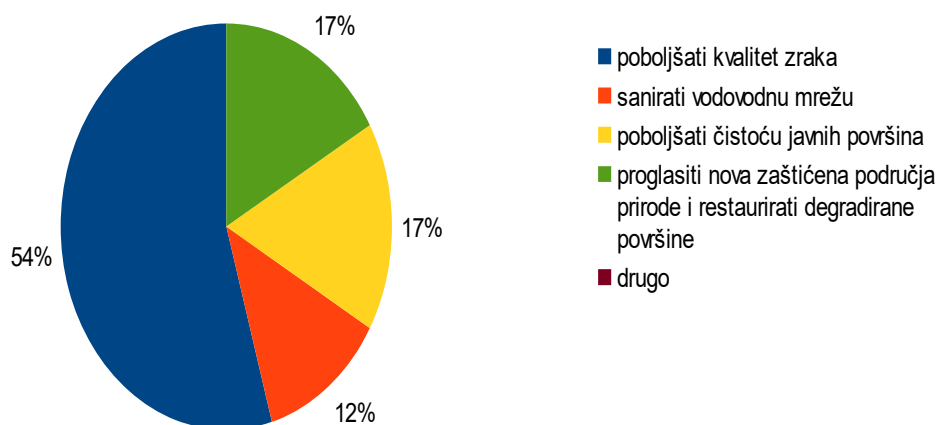
Koje su najveće okolišne prijetnje u Općini Ilijaš?

Ispitanici su pitani o najvećim okolišnim prijetnjama po zdravlje stanovništva Općine Ilijaš, te su na ovo anketno pitanje mogli dati više od jednog odgovora. 32 % ispitanika je očekivano kao najveću prijetnju navelo zagađen zrak, potom slijedi gradnja privatnih, poslovnih i industrijskih objekata (20 %), zagađene površinske vode (18 %), nepostojanje adekvatne kanalizacione infrastrukture (11 %), isti broj ispitanika je naveo zagađeno zemljište i nedostatak parkova i rekreativnih površina (7 %) i najmanji broj ispitanika, odnosno njih 6 % navelo je buku kao glavnu okolišnu prijetnju.

Grafikon 9: Prioritetnost rješavanja okolišnih problema u Općini Ilijaš

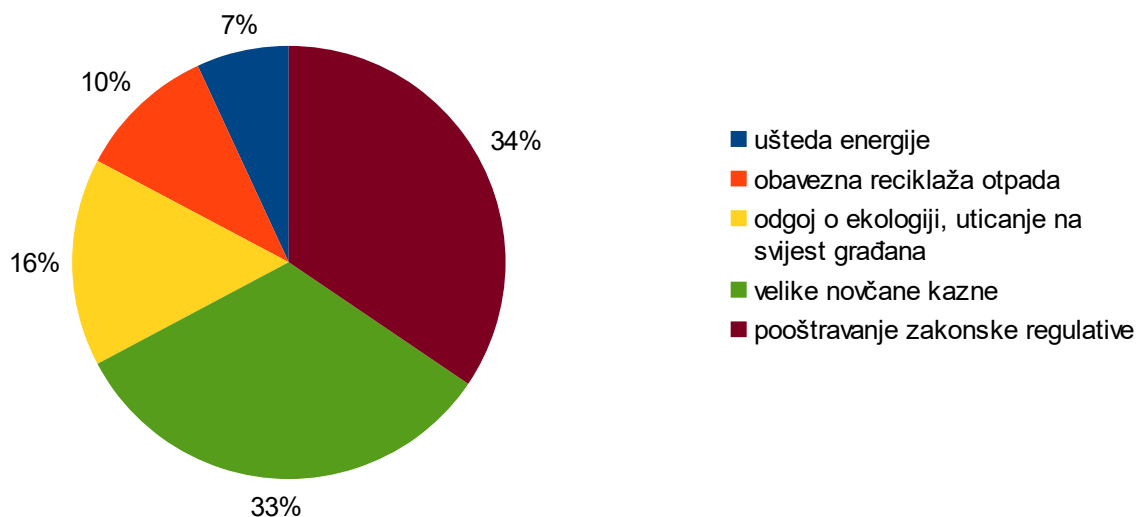
Prema Vašem mišljenju, koje od sljedećih okolišnih problema u Općini Ilijaš treba prioritetno rješavati?

Ne iznenađuje odgovor da više od polovine ispitanika (54 %) smatra da je prioritet poboljšanje kvaliteta zraka, isti broj ispitanika (17 %) opredijelio se za poboljšanje čistoće javnih površina i proglašavanje novih zaštićenih područja, dok najmanji broj ispitanika (12 %) smatra da prioritetno treba raditi na sanaciji vodovodne mreže.

Grafikon 10: Najznačajnije mjere za zaštitu okoliša po mišljenju građana

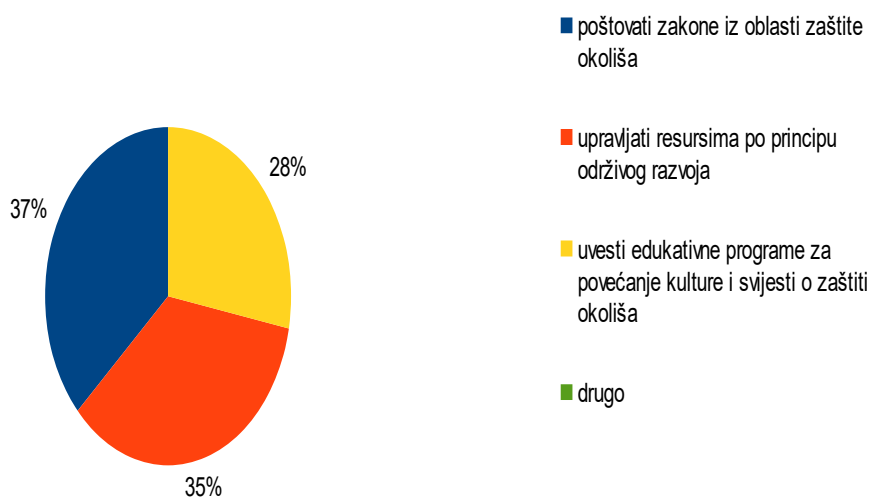
Koje mjere bi dale najbolje rezultate u zaštiti okoliša?

Najveći broj ispitanika, odnosno 34 % smatra da bi najbolje rezultate u poboljšanju stanja okoliša u Općini Ilijaš dalo pooštavanje zakonske regulative, 33 % njih je navelo velike novčane kazne, potom slijedi odgoj o ekologiji, uticanje na svijest građana (16 %), obavezna reciklaža otpada (10 %) i najmanji broj ispitanika (7 %) smatra da je to ušteda energije.

Grafikon 11: Očekivanja građana od nadležnih za zaštitu okoliša u Općini Ilijaš u rješavanju problema od lokalnog značaja

Koja su Vaša očekivanja od nadležnih za zaštitu okoliša u Općini Ilijaš u rješavanju problema od lokalnog značaja?

Ispitanici su pitani o njihovim očekivanjima od nadležnih u rješavanju problema od lokalnog značaja u Općini Ilijaš, kada je u pitanju zaštita okoliša. 37 % ispitanika smatra da je najvažnije poštovati zakone iz oblasti zaštite okoliša, nešto manji broj ispitanika (35 %) navelo je upravljanje resursima po principu održivog razvoja i najmanji broj ispitanika (28 %), odnosno njih 14 opredijelilo se za edukativne programe za povećanje kulture i svijesti o zaštiti okoliša.

ZAKLJUČAK

Rezultati ankete pokazuju da su građani Općine Ilijaš generalno zadovoljni ili vrlo zadovoljni stanjem okoliša, a posebno stanjem vodnih resursa i stanjem zelenih i rekreativnih površina. Na pitanje da li su zadovoljni stanjem okoliša u Općini Ilijaš, 33 ispitanika, odnosno 56 % je zadovoljno, 25 ispitanika ili 43 % nije zadovoljno, dok 1 % ispitanika nije dovoljno upoznato sa stanjem okoliša u Općini Ilijaš.

Kao najveći okolišni problem i prijetnju po zdravlje stanovništva, ispitanici su naveli zagađenje zraka. Ne iznenađuju ovakvi odgovori ispitanika, obzirom da je anketiranje vršeno u zimskom periodu, kada Kanton Sarajevo, a samim tim i Općina Ilijaš ima značajno izražen problem s kvalitetom zraka. Porast koncentracija PM10 kao i ostalih zagađujućih materija, posebno se dešava u razdobljima temperaturnih inverzija kada se u kotlinskim dijelovima Kantona generalno, a samim tim i Općini Ilijaš nakupljaju zagađujuće materije. Povećane koncentracije SO₂ u Ilijašu su posljedica "daljinskog transporta" ovog polutanta iz pravca sjevera, te se kao uzrok smatra emisija iz dimnjaka Termoelektrane Kakanj. Inverzioni sloj se na području Općine Ilijaš pojavljuje veoma nisko, sprječava prirodnu konvekciju vazduha i dolazi do velikog porasta koncentracija polutanata u ovom prostoru. Osim zagađenja iz industrijskih postrojenja, značajna zagađenja su i iz individualnih ložišta, jer gotovo sva domaćinstva koriste ugaj i drvo kao ogrijev, te emisije iz automobila, jer uz kotlinu rijeke Bosne prolaze autoput i regionalni put, koji su veoma frekventni.

Najmanji broj ispitanika je naveo da prioritarno treba raditi na saniranju vodovodne mreže. Ne čudi ovakav odgovor, obzirom da Općina Ilijaš kroz svoj Budžet obezbeđuje sredstva za rješavanje problematike iz oblasti vodosnadbijevanja, što su građani i prepoznali.

Veliki broj ispitanika smatra da treba proglasiti nova zaštićena prirodna područja. Međunarodna Unija (International Union for Conservation of Nature-IUCN) je 1994. godine razvila sistem od šest kategorija zaštićenih područja u skladu sa njihovim primarnim ciljevima i to je opće prihvaćena kategorizacija u Evropi i svijetu. Upravo prva zaštićena područja prema kriterijima IUCN-a su Zaštićeni pejzaž "Bijambare" i Spomenik prirode "Skakavac" koji se dijelom nalazi na teritoriji Općine Ilijaš. Prostornim planom Kantona Sarajevo osim Zaštićenog pejzaža "Bijambare" i Spomenika prirode "Skakavac" na prostoru Općine Ilijaš utvrđeni su sljedeći prostori značajnih prirodnih karakteristika koje treba revalorizovati i zaštititi, a to su Prirodna cjelina Podlipnik, Prirodna cjelina Čemerska planina i Prirodna cjelina Misoča. Za navedene prirodne cjeline neophodno je izvršiti revalorizaciju prostornih prirodnih cjelina, njihovih prirodnih i ostalih vrijednosti, utvrditi neophodan tretman vrijednosti prostora kao i kategorije i režime zaštite uvažavajući pri tome kriterije Međunarodne unije za zaštitu prirode. Općina Ilijaš je dala saglasnost Ministarstvu komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo za nastavak procedure proglašenja Čemerske planine sa kanjonom rijeke Misoče zaštićenim područjima. Za kanjon Misoče planirana je kategorija "Posebni prirodni predjeli (rezervati prirode, krajolici i spomenici prirode)", dok je za Čemersku planinu planirana kategorija Prirodnog rezervata u BiH

Ispitanici su naveli da od nadležnih u Općini Ilijaš očekuju da poštuju zakone iz oblasti zaštite okoliša prilikom rješavanja problema koji su od lokalnog značaja. Zakonski propisi koji se odnose na zaštitu okoliša predstavljaju jednu od najsloženijih oblasti. Na osnovu člana III Ustava BiH, koji reguliše odnose između institucija BiH i entiteta, sve vladine funkcije i ovlaštenja koja nisu Ustavom izričito povjerena institucijama BiH pripadaju entitetima, što znači da i pitanja zaštite okoliša pripadaju entitetima Federacije BiH i RS, a u određenoj mjeri i Distriktu Brčko. Na nivou Federacije BiH Federalno ministarstvo okoliša i turizma vrši upravne, stručne i druge poslove koji se odnose na zaštitu zraka, vode i zemlje, izradu strategije i politike zaštite okoliša.

Nadležno je i za izdavanje Okolinskih dozvola na nivou Federacije BiH. Na nivou Kantona Sarajevo Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja i zaštite okoliša prepoznato je kao krovna institucija. Navedeno Ministarstvo vrši poslove koji se odnose na opću politiku zaštite okoliša, izradu zakona i drugih propisa, poslove prvostepenog upravnog rješavanja u postupku izdavanja Okolinskih dozvola i dozvola za upravljanje otpadom, izradu strateških planova Kantona u oblasti okoliša i učestvuje u pripremi planova od značaja za Federaciju BiH, ostvarivanje saradnje sa drugim subjektima u zaštiti okoliša.

Zakonom su predviđene manje nadležnosti općina. Federalni i kantonalni organi uprave, te općinske službe za upravu dužni su izvršavati obaveze koje se odnose na istraživanje okoliša i tehničkog razvoja. Nadležnost jedinica lokalne samouprave u oblasti okoliša definisane su na osnovu Zakona o principima lokalne samouprave Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj:34/06). Na osnovu navedenog zakona, u okviru djelokruga jedinice lokalne samouprave su, između ostalog, utvrđivanje provođenja politike uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline, upravljanje, finansiranje i unapređenje djelatnosti i objekata lokalne komunalne infrastrukture, uključujući prikupljanje i odlaganje čvrstog otpada, održavanje javne čistoće i dr.